

PTAČÍ HLAVA A SRDCE

MYSLIVEC ŠEL JEDNOHO DNE NA LOV. DLOUHO chodil po lese, a nic mu nepřišlo do rány. Najednou vidí ptáčka tak krásného, že mu ho bylo líto zastřelit, ale litost netrvala dlouho; spustí a ptáček spadne s větve. Myslivec ho vezme za nohy a nese domů. Tu ho potká stará babička, a když zahlídne ptáka, povídá myslivci: „Víte-li pak, co si to nesete za ptáka?“

„Pták jako pták, jenže má tu ten krásné péří,“ odpoví myslivec.

„Tomu není tak, milý pane, ten ptáček zde je pták štěstí, a kdo jeho srdce sní, ten najde den jak den pod svou hlavou dukát; kdo hlavu sní, bude králem.“

„Máš mne za blázna, babo?“ řekl myslivec nedůvěřivě.

„Ba nemám, pane; když to uděláte, jak jsem vám řekla, přesvědčíte se a vzpomenete na mne.“ Tak řekla baba a zmizela.

Myslivec uvěřil, že je to nějaká dobrá kouzelnice, která mu štěstí předpověděla, a s radostí ubíral se k domovu. Fortunát a Aleš, jeho dva synové, přiběhli mu vstříc a s křikem vytrhli ptáčka z ruky, běžíce k matce, aby se podívala, jaké to překrásné péří. Žena se mu též podívala a ptala se muže, co s ním dělati bude.

„Co s ním dělati budu? Upečeš ho, a to hned. Já musím ještě do lesa, ty ho zatím připrav; ale to ti povídám, ať se z něho ani dost málo neztratí, sice bude zle s námi se všemi!“

Nato myslivec odešel a myslivcová ptáčka oškubala a dala na rožeň; že však měla venku a po domě práci, postavila k rožni syny, aby točili a na ptáka pozor měli, by se nepřipálil.

Chlapci se postavili ke krbu; jeden příkládal, druhý

točil, přitom se oba pilně na pečínku dívali. Tu padne dolů hlavička a hned za ní vypadne srdéčko. Hoši oboje zdvihli a jeden na druhého se díval, co s tím počítí.

„Bratře,“ řekl starší mladšímu, „jakkpak, abychom to snědli, ty srdce, já hlavu. Beztoho je ta hlava samá kost a tatínek ji nikdy nejí a o srdéčku řekneme, že ten pták snad žádné neměl.“

„Já bych to, holečku, rád snědl,“ odpověděl Fortunát, „ale tatínek řekl, že se nemá z něho ani dost málo ztratit; ty víš, jak nás pro každou maličkost tluče.“

„I to snad jenom tak řekl; beztoho dostáváme srdce, hlavu a ty drobnosti ode vší drůbeže, a sníme-li to tedy dříve anebo později, vše jedno.“

Fortunát měl tak dobře chuťku na srdce, jako Aleš na hlavu; i dal se brzy přemluvit a srdce snědl. Sotva to smlsli, přišla se matka na ptáka podívat.

„I vy bezbožní kluci!“ zkřikla, vidouc, že je hlava ta tam. „Kde je hlava? Jistě žes dostal na ni chuť, ty mlsná hubo?“ ptala se zlým hlasem Fortunáta, který nebyl jejím miláčkem.

„Ne, maminko, já snědl srdce, hlavu snědl Aleš. Ale on mne k tomu naváděl.“

„Tu to máme, nemělo se ani za mák z ptáka ztratit, a ta bohaprázdná chasa zmaří srdce i hlavu. Až přijde tatík, musím já za to odnést.“

„Pojď, bratře, utečem; zatím přejde mamince zlost,“ nabízel Aleš, vida před sebou velký trest, vzal bratra za ruku, oba se vykradli z kuchyně a utíkali přes pole do lesa; ale zdálo se jim pořád, že slyší za sebou hrozící hlas matčin, a jako by již cítili metlu na zádech, utíkali dále a dále, co nohy stačily, až byli celí umdleni. Teď zůstali stát, ohlídli se kolkolem a viděli, že jsou v hustém lese, okolo nich ticho jako v hrobě. Sedli do mechu, aby se trochu vydýchali.

„Půjdeš domů?“ ptal se Fortunát bratra.

„To bych byl blázen, abych si šel pro bití, raději půjdu, kam mne oči zanesou,“ odpověděl Aleš.

„Ale jen kam, bratře, kdo nám tu co dá? Kdybych to byl věděl, že to tak dopadne, nebyl bych srdce snědl,“ bědoval Fortunát.

„Dělej co chceš, já se domů nevrátím. Jako by mi něco šeptalo, že nás tatík zabije. A jaký strach, vždyť se ve světě neztratíme.“

Aleš dodal bratrovi srdce a po chvíli ubírali se oba lesem dále. Byl již soumrak, když přišli za lesem do vesnice, nemajíce krejcaru v kapse. Hlad je začal trápit a tělo bylo umdleno. Co počítí? Nazdařbůh vešli do jedné chalupy a prosili o nocleh a kousek chleba. Našli dobré lidi, kteří je nevyhnali, nýbrž ke stolu pozvali. Chlapci se najedli dosyta, poděkovali vlídným hospodářům a lehli na slámu. Ráno časně vstali, hospodyně jim dala snídání a oni odešli dále. Když ale děvečka slámu odnášela, našla v hlavách tři dukáty. Tuť si pomyslna selka a sedlák, že to byli snad nějakí pánové, a litovali, že jim měkčeji neustlali a něco zvláštního neuvařili; ale již bylo pozdě. Chlapci byli daleko za vesnicí a nevěděli nic, jak veliké propitné hospodáři zanechali. Zase šli celý den, až přišli k jednomu dvoru, kde bydlel jeden zeman. Chlapci vešli a prosili o trochu jídla a o nocleh. Sotva je zeman spatřil, hned se mu zalíbili, a ptal se jich, zdali by nechtěli u něho zůstat, čí jsou a kam jdou.

Bratří mu upřímně všechno pověděli a přislíbili s radostí, že u něho pobudou. Tak jako předešlé noci na slámě, ležely dnes ráno pod poduškou zase tři dukáty, které děvečka pánovi donesla. Zeman se divil, ale neřekl ani slova, mysle, že se po nich hoši sháněti budou. Ale hoši nic, ani ten den, ani druhý, třetí a čtvrtý. Nyní zvěděl zeman, že má jeden z nich šotka, a umínil sobě, když jsou tak šťastni,

že je dá všechno učit a potom že si je vezme za vlastní a po své smrti že jim statky poručí.

Milí chlupci musili tedy do velkého města, zeman jim držel učitele a oni se učili všemu, co se na vzdělaného člověka sluší. Aleš byl v učení stálejší než Fortunát, který chtěl býti raději myslivcem, než jakýmkoli jiným pánem; ale svému dobrodinci vzdorovat nezdálo se mu za dobré. Léta ubíhaly jako vlny, z chlapců vyrostli mládenci, a čas přišel, kde se měli ze škol domů navrátit. Věrný služebník sebral věci svých mladých pánů a šel napřed, protože chtěli bratři mermomocí pěšky jíti, ač jim pěstoun psal, aby zároveň se sluhou domů se vrátili.

Za ten celý čas, co byli bratři u zemana, nedověděl se Fortunát, jaký poklad u sebe chová. Zeman jim držel služebníka, o kterém věděl, že věren jest, a ten pánu svému peníze odváděl, aniž se bratrům o tom zmínil. Zeman si myslil, kdyby se o tom dověděli, že by se z nich třeba marnotratníci udělali, ba zlí lidé že by je i o život připraviti mohli. Čekal tedy, až by přišli do let, kde by jim to říci mohl, a tak se to stalo, že Fortunát o dukátech nic nevěděl. Z té příčiny nechtěl je zeman nikdy do světa pustit, ač jej o to mnohokrát prosili.

Když tedy služebník odešel, vzali bratři každý ručnici na rameno a ubírali se z města; ale domů nešli. Psali zemanu, aby se nehněval, že jdou do světa, že by se rádi byli s ním rozloučili, kdyby se byli nebáli, aby jim úmysl jich nezkazil; nato mu ještě za všechno děkovali a přislíbili, že se za rok vrátí.

„Jakpak, bratře, abychom se podívali nyní k rodičům?“ nabídl Fortunát Alešovi.

„Půjdeš domů s prázdnýma rukama? Já dříve k rodičům nepůjdu, dokud nebudu velkým pánem, abych jim mohl aspoň přispěti,“ odpověděl na to Aleš.

„Pravdu máš, bratře, bylo by to daremné od nás, aby-

chom šli rodičům na krk, když jim ničeho přinést nemůžeme. Půjdeme tedy do světa a uvidíme, kde se pro nás co hodí," řekl opět Fortunát.

Kolik dní chodili a již byli bezmála všechny peníze utratili, když přišli do velkého města. Vejdouce do hospody, ptali se hospodského, co je v městě nového.

„Nic jiného, pánové," odpověděl hospodský, „jen že náš král muže hledá, který by se dobře v písmě znal. On je již staříčkový, má jen jedinou dceru, a nikoho k ruce, který by se s ním o spravování země staral. Veliký plat je prý tomu určen, kdo by s to byl, aby takové místo zastal.“

„Co myslíš, bratře," ptal se Aleš Fortunáta, „abychom ke králi šli a o to místo se hlásili?"

„Pro tebe by se taková služba hodila, ale ne pro mne," odpověděl na to Fortunát, „dostaneš-li ji, půjdu dále.“

Alšovi to nedalo, ač by se byl nerád s bratrem rozloučil. Šel tedy ke dvoru, dal se u krále ohlásit a s ochotou se všem zkouškám podrobil. Když král viděl, že je mladík vtipný, šikovný a že všemu rozumí, bez dalšího ptaní ho za svého nejprvnějšího dvořenína přijmul. S radostí běžel Aleš k bratrovi, povídal mu o svém štěstí a pobízel ho, aby u něho zůstal; ale Fortunát nikterak svoliti nechtěl, přál Alšovi štěstí a ubíral se sám a sám dále. Však brzy ho to omrzelo; peníze došly, šaty se trhaly, nohy bolely a hlad ho často nemilosrdně trápil. Kdyby byl věděl, jak draze každý nocleh platí a jak rádi by mu byli lidé za ty peníze třeba deset noclehů dali, nebyl by se trápil; ale on nikdy pod hlavu nesáhl, a tudy nic nezvěděl.

Jednou z večera přijde k velikému dvoru, kde zůstávala jedna paní. I myslil si Fortunát: „Tady dostanu snad přece nějakou službu, a kdyby dost malá byla, přijmu ji.“ Byla to však paní tuze zlá a hrozná skrblice, takže se čeládce najísti nedala. Nechtěla Fortunáta do služby přijmout, ba ani noclehu mu nepopřála. Než vrátný, dobrý muž, dal

mu přece trochu slámy, aby se mohl vyspat, a uvařil mu polívku, aby se posilnil, začož mu Fortunát srdečně děkoval. Ráno když vstal, našli pod jeho hlavou tři dukáty; ale nevědouce co s nimi, běželi k paní o radu. Paní se jich vyptala, a když slyšela, že je měl pod hlavou ten vandrovní, co u ní službu žádal, řekla hned, aby ho přivedli.

Fortunát uposlechl, a když se paní na jeho stav, domov a na vše ostatní vyptala, vzala ho do služby za myslivce. Bylo jí divno, že se k penězům nehlásí, a ještě divněji, když je den jak den pod jeho hlavou nalezala, a tak ryzé, jak by to okamžení raženy byly. Šla tedy na radu k jedné ženě, která daleko široko za čarodějnici vyhlášena byla a skutečně také již mnoho podivných věcí vyvedla. Té ženě čarodějné všecko pověděla.

Čarodějnice, když paní vyslechla, řekla hned, že má myslivec v sobě srdce od ptáka štěstí, které má tu moc do sebe, že člověk takový den jak den pod hlavou tři dukáty nachází. I ulakomila se nepříznivá paní a přislíbila čarodějnici mnoho peněz, kdyby jí k tomu srdci dopomoci mohla. Čarodějnice byla chytrá, ale také dobrá žena; protož slíbila paní, že k ní přijde a srdce myslivcovi ve spaní ze vnitra vyjme. S radostí pospíchala paní domů a těšila se nastávajícímu velikému bohatství. Jakmile v zámku usnuli, přišla čarodějnice a paní ji vedla do sedničky, kde Fortunát spal; musela však odejít a čarodějnice zůstala sama. Po několika minutách vyšla tato ze sednice a podala paní malé ptačí srdéčko, řkouc: „Dnes je poslední noc, co má myslivec pod hlavou peníze; snězte nyní srdce, a od zejtrí je vy budete míti.“

Paní srdce spolkla a vysázela čarodějnici slíbenou mzdu; umínila si ale, že hned ráno Fortunáta vyžene, aby zase něco uspořila, a čeládka že dostane o díl méně jídla, aby si ty peníze, které musela čarodějnici dáti, opět vynahradila. Tato shrábla peníze a v duchu se paní skrblici notně vy-

smála. Ona nevyňala Fortunátovi srdce, které pro štěstí v sobě nosil, nýbrž majíc při sobě ptáče, zabila je, srdce vyndala a paní k snědku přinesla, ku potrestání za její lakomost a nemilosrdnost.

Ráno, sotva Pánbůh den dal, musel Fortunát z lože, dostal trochu polívky z vody a byl tu chvíli od paní ze dvora vyhnán, která na jeho prosby a omluvy nic nedbala. Skoro s pláčem šel přes pole. Kam se zase obrátit? Tu vidí v širém poli pěkný háj a v něm stromy, plné ovoce tak pěkného, jak by je namaloval. „Toť mne sám Pánbůh sem přivedl, abych se trochu občerstvil,“ myslil si Fortunát a hned sáhl s chutí po lahodném jablku. Ale nastojte, co se mu nestalo! Jak je snědl, udělal se z něho osel! –

„To ještě k mému trápení chybělo, abych byl oslem!“ vzdychl si Fortunát v osličí kůži a zoufale vrazil hlavou o strom, jako by chtěl svému živobytí konec učinit. Ale hlava byla jako z kamene a strom se jako na posměch celý zatřásl. Tím ale spadlo dolů druhé jablko, jako kvítko ze zelené trávy na osla se usmívajíc, takže nemoha odolat, pro ně se shýbnul a s chutí snědl. A opět div! V tu chvíli byl z něho člověk! Vesele zajásal, jako by ze skřípce byl vyskočil, sedna do trávy teprv se dosyta najedl. Potom lehl, usnul a spal přes celou noc. Zdálo se mu, jako by k němu přišla jakási žena a jemu povídala:

„Dej pozor, Fortunáte, máš v sobě ptačí srdce, které tu vlastnost do sebe má, že každý den pod svou hlavou tři dukáty nalezneš. Nenechávej se déle o ně ošizovat.“ Žena zmizela a brzy nato se Fortunát vzbudil. Pozdvihne hlavu, pomyslí na svůj sen, ohlídne se do trávy a vidí tam opravdu tři dukáty ležet. S radostí je zdvihl a schoval. Nato si natrhal několik jablek s prvního stromu a vrátil se zpátky ke dvoru, odkudž ho byla paní vyhnala, umíniv sobě, že se na ní pomstí. Než vešel do dvora, přestrojil se do jiných šatů, začernil tvář a zavázal oko, aby ho hned

nepoznali. Služka hned od něho jablka vzala a paní na ukázkou donesla; paní dostala na ně chuť a poručila služce, aby se zeptala, zač jsou. Fortunát je dal lacino, jen aby kupce neodradil; sotva mu ale služka peníze za ně odezdala, pospíchal ze zámku do širého pole.

S největší chutí vzala paní jedno jablko a s laskominou je zažila; ale nastojte! v tom okamžení se z ní stal osel. Plna ouzkosti vyrazila ze sednice a začala po dvoře skákat a křičet až hrůza. Čeládka hleděla jako omámena na ten div, a ač si to paní na nich zasloužila, přece by jí byli ne-nechali zahynout. Žádný však nevěděl pomoci. Vtom rozvzteklená oslice skočila na zeď, se zdi dolů, a srazila hlavu. Jméni její zdědila chudá příbuzná, která s čeledí lépe nakládala.

Fortunát šel zatím dál a dále do světa, každý den měl tři dukáty pod hlavou, a protož nemusel nouzi trpět a mohl jako princ živ býti, což také dělal. Jedenkráte jde podle řeky a vidí dlouhé mechem porostlé sedátko. Umdlen posadí se, by si odpočinul. Tu slyší pod sebou stenání a jako by se co pohybovalo. Vstane, prohlíží sedadlo, a vidí teprv, že to je velká ryba, již mechem obrostla, která vzdychá a kvílí, jako by ji břímě jakési tlačilo.

„Ubohá!“ myslí Fortunát, „tebe jistě vlny bouřné na břeh vyhodily, a nyní si do vody pomoci nemůžeš.“

I otrhal s ní mech a bláto, a opřev se vší mocí do vody ji hodil. Vesele sebou ryba mrštila a na dno se pohroužila; Fortunát pak kráčel dále, až došel jednoho hlavního města. Mrzelo ho již to světem chození, pročez si umínil, že se o nějakou službu u dvora královského postará. Šat měl slušný, peněz jako želez, k tomu byl hezký a v písmě učený, což tenkráte ještě vzácností bylo; jaký div tedy, že ho král hned přijal a svým nejprvnějším dvořenínem udělal? Ale jak to již bývá, čím větší štěstí, tím více nepřátel. Druzí dvořenínové mu toho nepřáli, a zvláště jeden,

který dříve u krále ve velké lásce byl, na Fortunáta zanevřel. I vymyslel si, že svého soka lestně ode dvora vypudí. Dal se u krále ohlásit a takto k němu pravil: „Nejmilostivější králi a pane můj! Ve dne v noci na to myslím, čím bych se tobě zavděčiti mohl, neboť jsem tvůj věrný služebník, tobě celý oddaný, ač jsi mne od sebe zavrhl.“

„Mluv zkrátka, co žádáš a co mně pověděti chceš?“ ptal se král.

„Milostivý králi! tvůj služebník Fortunát, jehož nade vše jiné miluješ, tě oklamává. Svěřil se mi, že ví o jedné princezně, která na černém jezeru bydlí a krásou těla převyšuje všechny princezny a kněžny na celém světě. Žádný se k ní posud nedostal, on jediný prý by si troufal odtamtud ji odnésti. I pravil jsem mu, aby se tedy o to pokusil a tobě, královská Milosti, nevěstu tak sličnou zaopatřil, ale on odpověděl, že se pro tebe do takového nebezpečství nepustí. Umínil jsem si, že ti to, milostivý pane, zjevím, bys naň přísně uhodil.“

Král neříkal ani slova; dvořenína propustiv, dal si hned Fortunáta zavolat.

„Ty víš, Fortunáte, že nevěstu hledám, a přece jsi mi o té krásné princezně na černém jezeru nepověděl? Za to bych tě měl přísně potrestat; ale já ti trest všecek odpustím, když mi princeznu ve třech týhodních přivedeš. Pakli ne, budeš upálen. Pamatuj si to a jdi.“

Tak poručil král Fortunátovi, který se podivením ledva vzpamatovati mohl. Vtom přikročil k němu onen lestný lhář a pravil:

„Milý příteli! to se nestalo jen tobě, tak se dalo již mnohému jinému, že na ten způsob o hrdlo přišel. Král hledá mermomocí princeznu, a jestli se ti to nepodaří, budeš bez milosti upálen.“

Fortunát chtěl si zoufati, že se dral do služby k tak podvodnému králi! Ale již nebylo nic platno; král s ním ani

mluvit nechtěl, hodiny utíkaly a za každou příhodná doba. Vydal se tedy na cestu. Celý týhoden již jezdil, a ještě se ani slova o černém jezeru nedověděl. Tu přijede jednoho dne do vysokých hor, skrze něž se obtížně s koněm propítal. Najednou objede skalinu a vidí před sebou jezero dlouhé a tmavé, jako by černé sukno prostřel; slunce tam nemohlo pro vysoké hory svítit a kolem dokola stálo tiché rákosí. Smutně díval se Fortunát po temné hladině a promluvil sám k sobě: „Jak se mám, ubohý, po tom jezeru pustit? Kdo mne přes ně přenese?“

„Já tě přenesu; pojd' jen a sedni si na můj hřbet!“ zašeptalo to z vody a velikánská ryba vystrčila hlavu. „Tys mně pomohl do vody, já pomohu tobě přes vodu. Až přijdeš do křišťalového zámku, jdi do třetího pokoje, vezmi krásnou princeznu v polo a utíkej s ní ke mně, nezapomeň ale vzít s sebou zlatou skříňku, kterou vedle ní na stolku spatříš; jinak by zle s tebou bylo.“

Fortunát sedl s radostí na rybu, která měla hřbet jako necky, a ta ho nesla po jezeru. Daleko až na druhém konci stál křišťalový zámek, v němž přebývala krásná princezna, dcera jezerního krále, který ale právě doma nebyl. Když připloula ryba až ku prahu, vyskočil Fortunát na břeh a šel dovnitř. S podivením hleděl na skvostné pokoje, které byly rubíny a smaragdy vykládané. V třetím seděla princezna. Fortunát popadl zlatou skříňku, pojal princeznu v náručí, a pospíchaje s ní ven, sedl na rybu, která hbitě jako střela k druhému břehu, kde kůň čekal, oba unášela.

„Jen pryč odtud, sice tě král jezerní chytí!“ pobízela ryba a Fortunát jí sotva poděkoval a již také z hor ujížděl. A měl namále! Král se vrátil, a když dceru nenašel, tak se rozvzteklil, tak zuřil a po jezeru lítal, že rozbouřené vlny vysoko skákaly a jich hučení a šumot v horách tak se rozléhal, až prchajícímu Fortunátu uši brněly, což tím více k spěchu jej pohánělo. Princezna měla hlavu ležet na prsou

jeho, byla tichá a zdálo se jí to nebyti nemilé, že ji tak hezký muž unáší. Nyní byli z hor venku; tu si po prvé Fortunát volně oddechl a na princeznu s rozvahou se podíval. Že krásnější ženy ještě neviděl, mohli byste v oku jeho čísti, ale co se mu v srdci ozývalo, to by nikdo z vás neuhodl.

Když byli kus cesty od hor, pozdvihla princezna teprv hlavu a pravila: „Nyní se více do mého zámku vrátit nemohu a nesmím, jsem tvá na věky věkův! Pověz mi tedy, kdo jsi a kam mne unášíš?“

Jak by si byl Fortunát tu perli rád sám pro sebe nechal! Ale byl posel králův a chtěj neb nechtěj, musel s barvou ven a princezně vše vyjevil. Princezna se zamračila a od té chvíle s ním již tak vlídně nemluvila a tak laskavě se naň nedívala, z čehož on velikou litost měl. Šťastně přijeli až k městu, kde král přebýval. Fortunátu bylo okolo srdce, jako by měl princeznu k černému jezeru do křišťálového zámku odvésti a sám na břehu do smrti bydleti.

Jakmile král uslyšel, že se Fortunát s princeznou vrací, šel mu s velkou slávou naproti, aby očekávanou nevěstu od něho přijal. Onen lestný dvořenín domníval se, že musí býti Fortunát nějaký čarodějník, a proto strachem ode dvora utekl. Král nevěděl samou vděčností, jak se má Fortunátovi odsloužit, ale ten pro zármutek neměl žádného přání. Princezně se lépe nevedlo; ouzkostranně patřila na starého krále, ani vlídného slova z úst nevydávajíc trvala v hlubokém smutku.

I ptal se jí král, co jí schází, co chce, aby udělal?

„Pověz mi, roste-li kvítí na ledě?“ odpověděla princezna. „Jistě žes to nikdy neviděl? Já jsem mladá, ty jsi stár, považ, mohu-li tě milovati?“

„Ach panno, tvá slova mne trápí. Ty mne milovati nemíníš, a já nemohu přece tvář svou změnit.“

„Mohlo by to býti,“ řekla na to panna, „kdybych zde

měla svou zlatou skříni. V té jest divotvorná masť, kterouž kdo se natře, stane se sedmkrát krásnějším.“

I zavolal král Fortunáta, a svěřiv mu, co princezna žádá, prosil ho, aby mu i tu skříni ještě zaopatřil.

„To je snadná věc, já ji mám u sebe,“ řekl Fortunát, který na skříni pozapomněl, nevěda, co v ní schováno.

Potěšena vzala princezna skříni, vyndala z ní masť vonnou, řkouc: „Nyní si dej, králi, hlavu uříznout, já ji potru touto masť, a ty budeš mladý a krásný jak Jason.“

Než králi se do té operace nechtělo; i přistoupil k ní Fortunát a prosil, by to na něm dříve zkusila, aby se král přesvědčil, že tomu skutečně tak jest.

Vzala tedy princezna nůž, uřízla Fortunátovi hlavu, namazala ji vonnou masť, potom ji opět nasadila, a miláček její byl sedmkrát krásnější než dříve. Tu teprv se král vzmužil a hlavu ochotně pod nůž sklonil. Ale princezna jí z dobrých příčin králi více nenasadila, nýbrž svolala dvořeníny královské a prohlásila, že král umřel, a Fortunáta že jim Bůh za budoucího krále ustanovil, tážíc se jich, jsou-li s tím všickni spokojeni. A jeden hlas byl, že ano. Nyní byl Fortunát králem, krásná princezna byla jeho manželkou, on měl každý den tak jako prvé tři dukáty pod hlavou; co by si byl mohl více žádat? A hle, on si přece ještě něčeho k svému štěstí přál, totiž viděti své rodiče a svého bratra. Oznamil to tedy své manželce, která hned svolila, že s ním pojede. Zapřáhlo se do vozů, král s královnou do nich sedli a rychlé koně je unášeli do světa.

Když přijeli do toho města, kde byl ve službě Aleš, bratr Fortunátův, zůstal král v hospodě, v té samé, kde byl před několika lety, a ptal se, co tu nového?

„Jiného nic, než že máme nového krále. Před nějakým časem přišel k nám mladý, velmi učený mladík, jehož král do služby přijal a nejprvnějším dvořenínem udělal. Spravoval zem dobře a král jej miloval, jako by vlastní syn

jeho byl; ale princezna ho milovala ještě více, a tudy se to stalo, že jej po smrti otcově, který před několika týdny umřel, za krále a manžela svého zvolila. My jsme tomu rádi, protože je hodný a spravedlivý pán.“

Sotva Fortunát tu zprávu zaslechl, sedl se svou manželkou do vozu a jel do hradu, by svého bratra co krále pozdravil. Obou potěšení bylo veliké. Hned se slavily hody a všelijaké radovánky, které trvaly celých osm dní. Potom jeli bratři pro své rodiče a pro dobrodince zemana, který je vychoval.

Zeman se dávno již domníval, že snad se stali z bratrů daremní poběhlíci, a vinil je z nevděčnosti, a tu vidí náhle oba najednou, jako by s nebe spadli, a k tomu ještě co krále! S radostí je doprovázel k rodičům, kteří po tu dobu v lese bydleli a za své nebohé děti se modlili. Zvlášt pykal otec své nevčasné přisnosti, za kterouž, jak myslil, od Boha byl trestán, protože mu ani těch darů nepopřál, ba i vlastní děti odňal.

Avšak brzy na všechny starosti zapomněli, když jim padli šťastní synové okolo krku a za odpuštění je žádali. Teprv od otce se dověděli, co bylo příčinou jich slávy. Zeman i staří rodiče šli se syny do jich království a měli se dobře až do smrti. Králové si často libovali, že smlsali ptačí hlavu a srdce.